

Dne 1. května 2004 vstoupila Česká republika spolu s dalšími devíti zeměmi do Evropské unie. Tímto dnem se toto evropské společenství, mezi jehož cíle patří mj. vysoká úroveň zaměstnanosti a sociální ochrany, zvyšování životní úrovně, jakož i sociální soudržnost a solidarita, rozrostlo na dvacet pět členských zemí. I přes užší spolupráci a související harmonizaci právních předpisů zejména v oblastech tzv. společných politik¹⁾, kam spadá též společná sociální politika, si každá z dvaceti pěti členských zemí zachovává stále ve svém právním řádu vlastní úpravu s případnými charakteristickými specifiky.

Cílem této práce je poskytnout srovnání právních úprav všech členských zemí Evropské unie, které se týkají dávek, jejichž poskytování je podmíněno uznáním invalidity oprávněných osob. Mezi tyto dávky patří především invalidní důchody. S ohledem na omezený rozsah práce není o jednotlivých právních úpravách možné pojednat vyčerpávajícím způsobem. S výjimkou České republiky jsou proto v práci uvedeny pouze základní aspekty či specifické znaky předmětných úprav invalidních důchodů nebo jim naroveň postavených dávek. České právní úpravě je vzhledem k jejímu významu, neboť jde o právní úpravu platnou na našem území, věnována bližší pozornost. Práce přitom vychází z příslušných právních předpisů jednotlivých členských zemí Evropské unie platných a účinných ke dni 1. ledna 2006.

Celá rigorózní práce je systematicky rozdělena na dva hlavní oddíly, které se dále dělí na kapitoly a podkapitoly. Práce je doplněna též třemi přílohami, které obsahují aktuální přehled počtu vyplácených důchodů v České republice, přehled

---

¹⁾ Pozn.: Podle článku 3 Smlouvy o založení Evropského společenství se mezi tzv. společné politiky řadí mj. společná obchodní politika, společná politika v oblasti zemědělství a rybolovu, dopravy či životního prostředí.

názvů dávek poskytovaných v souvislosti s poklesem schopnosti výdělečné činnosti v oficiálních jazycích členských zemí Evropské unie a přehled názvů orgánů, které v těchto zemích provádějí sociální zabezpečení.

První oddíl rigorózní práce je věnován právní úpravě invalidních důchodů v České republice. Jeho první kapitola obsahuje výčet nejvýznamnějších pramenů této úpravy, a to z oblasti práva mezinárodního, komunitárního a především platného práva vnitrostátního.

Následující kapitola se zabývá obecným pojetím invalidních důchodů a jejich druhy na našem území. Třetí kapitola prvního oddílu obsahuje výklad některých důležitých pojmů souvisejících s problematikou invalidních důchodů. Její tři podkapitoly jsou tak věnovány vysvětlení pojmů „dlouhodobě (trvale) nepříznivý zdravotní stav“, „invalidita“ a „bezmocnost“.

Dvě poslední kapitoly prvního oddílu jsou svým obsahem nejrozsáhlejší. První z nich je zaměřena na právní úpravu plného invalidního důchodu. V jejích pěti podkapitolách jsou popsány mj. podmínky vzniku nároku na plný invalidní důchod a jeho zániku, výše tohoto důchodu a způsob jeho výpočtu či zvýšení plného invalidního důchodu pro bezmocnost. Navazující kapitola se zabývá částečným invalidním důchodem. Pro přehlednost jsou její podkapitoly seřazeny v tomtéž pořadí jako v kapitole věnující se plnému invalidnímu důchodu. Úplný závěr prvního oddílu obsahuje problematiku souběhu částečného invalidního důchodu s příjmem z výdělečné činnosti.

Druhý oddíl rigorózní práce, jenž je nazván „Právní úprava invalidních důchodů v ostatních členských zemích Evropské unie“, je rozdělen do dvaceti čtyř kapitol. Počet kapitol tak odpovídá počtu zbývajících členských zemích Evropské unie, o nichž nebylo

pojednáno v prvním oddílu této práce. Tyto členské země zde jsou řazeny dle abecedy, a to podle svého oficiálního názvu v českém jazyce.

U jednotlivých členských zemí je v úvodu kapitoly zpravidla stručně pojednáno o systému sociálního zabezpečení a orgánech provádějících sociální zabezpečení v dané zemi. Dále jsou vyjmenovány významné prameny právní úpravy týkající se invalidních důchodů, včetně případné definice samotné invalidity. Kapitola se poté zabývá podmínkami pro vznik nároku na invalidní důchod a jeho trvání, případným rozlišováním určitých druhů invalidních důchodů a jejich výši, která zpravidla odpovídá míře poklesu schopnosti výdělečné činnosti. U jednotlivých zemí jsou též pro doplnění uvedena případná specifika příslušné právní úpravy či její charakteristické rysy ve vztahu k invalidním důchodům či jim odpovídajícím dávkám.

Závěr práce je věnován shrnutí základních znaků jednotlivých právních úprav a vzájemnému porovnání s úpravou platnou na území České republiky. Zároveň s tím jsou legislativní pojetí problematiky invalidních důchodů ve vybraných členských zemích Evropské unie hodnocena, přičemž je současně poukázáno na jejich kladné, popř. záporné znaky.